

ДОКУМЕНТНА КОМУНІКАЦІЯ В СУЧАСНОМУ ТЕХНІКО-ОРІЄНТОВАНОМУ СВІТІ

Вікторія Чакір
Одеський національний політехнічний університет
Одеса, Україна

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСТУПУ ДО ДОКУМЕНТІВ НАЦІОНАЛЬНОГО АРХІВНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ.

У статті розглядаються проблеми організації інтелектуального та фізичного доступу до документів Національного архівного фонду України.

Ключові слова: Національний архівний фонд, доступ, ретроспективна інформація, архівне законодавство України.

В статье рассматриваются проблемы организации интеллектуального и физического доступа к документам Национального архивного фонда Украины.

Ключевые слова: Национальный архивный фонд, доступ, ретроспективная информация, архивное законодательство Украины.

In the article the problem of intellectual and physical access to the documents of the National Archival Fund of Ukraine.

Keywords: national Archives, access, historical information, archival legislation of Ukraine.

На державне зберігання щорічно надходить більше 1 млн. справ від міністерств, відомств, організацій, установ, підприємств, що свідчить про поповнення Національного архівного фонду України (НАФ України) й національного надбання. У зв'язку з цим з кожним роком зростає кількість користувачів архіву та попит на ретроспективну інформацію. Тому в українській архівній справі проблема доступу до величезного масиву документів НАФ є актуальною та потребує уваги. Її вирішення пов'язане з новими досягненнями в архівній науці та сучасним станом впровадження новітніх технологій.

У період розбудови державної незалежності сформувалася тенденція до відкритості архівної інформації: свобода доступу до архівних документів значно розширилась, інтереси особистості та окремого користувача стали більш пріоритетними. Все це регулюється законодавчими актами України, які забезпечують правовий доступ та

можливість отримання первинної і вторинної інформації про склад і зміст НАФ України. Це такі законодавчі акти, як: Закон України “Про Національний архівний фонд та архівні установи”, “Про інформацію”, “Про Національну програму інформатизації”. Значення цих нормативно-правових актів полягає в тому, що вони дозволяють простежити формування державної політики з питань організації та використання інформаційних ресурсів НАФ, визначення курсу на розширення доступу до архівної інформації, захисту прав і свобод громадян [5].

Обмеження доступу до документів НАФ не поширюються на працівників державних архівів, суду, правоохоронних та податкових органів, які виконують службові завдання, а також в інших, передбачених законодавством випадках [6].

Виходячи з вищезазначеного кожна людина має право на вільний доступ до інформації, що міститься в документах НАФ України, адже використання документальних джерел знань про минуле є метою формування і сенсом існування НАФ. Цілком природним є бажання дослідника чи заявника під час його звернення до архіву отримати потрібну йому інформацію якнайскоріше, якнайповніше і якнайдешевше і існують лише невеликі обмеження. Такі тимчасові обмеження в доступі пов’язані лише з необхідністю науково-технічного опрацювання, перевіркою наявності та стану або реставрацією документів, забезпеченням державної або іншої передбаченої законом таємниці, охороною законних прав та інтересів громадян. Обмеження доступу можуть встановлюватися і власником документів – особою або архівними підрозділами об’єднань громадян, релігійними організаціями, а також підприємствами, установами і організаціями, заснованими на приватній формі власності [4].

Вищезазначені закони характеризують правовий доступ до документів НАФ. Також в архівознавстві розрізняють фізичний та інтелектуальний доступ.

Під фізичним доступом розуміється надання користувачеві безпосередньо копій чи оригіналів для їх вивчення, аналізу та, в разі потреби, копіювання. Такий доступ забезпечується переважно шляхом видавання документів до читальних залів чи секторів користування [2].

Щоб забезпечити надання необхідних користувачам документів архівні установи створюють, поповнюють та вдосконалюють довідковий апарат – систему різноманітних довідників про склад, зміст

документів та місця їх зберігання. Власне, користування такими у будь-яких варіантах, а також у мережі Інтернет і забезпечує інтелектуальний доступ до НАФ як глобальної інформаційної системи [2].

Задля розширення можливостей доступу українські архіви повинні якнайшвидше створити загальнодержавну інформаційну систему ретро-спективних ресурсів. Крім того, їм потрібно значно збільшити обсяги публікації архівних документів у режимі “онлайн”. Такі публікації міжнародні архівні інституції вважають основним засобом представлення документів світові [8].

Ще одним видом доступу до архівних документів та використання їхньої інформації є виконання соціально-правових запитів громадян. Така діяльність архівів найвиразніше, найзрозуміліше та, мабуть, найширше демонструє їх гуманітарну місію [3].

Але при виконанні будь-якого з цих видів запитів виникають певні проблеми, які потребують вирішення.

Першочерговою є проблема забезпечення збереження документів більш тривалий час, адже вони можуть бути пошкоджені при використанні. Шляхом вирішення цієї проблеми є видача для користування копій документів та обмеження руху оригіналів. Слід створити умови, які б унеможливили фізичну втрату та пошкодження архівних документів, вилучення і приховування їх з метою фальсифікації. Сутність цього процесу полягає у створенні правової бази, розробці комплексу заходів щодо запобігання будь-якій загрозі збереженості архівних документів [7].

Також актуальною проблемою у наш час є недостатня оснащеність читальних залів архіву сучасною комп'ютерною технікою. Нині, коли документи НАФ все більше затребувані, у читальному залі архіву мають працювати сучасні читальні апарати для перегляду мікрофільмів, читально-копіювальний апарат для виготовлення копій документів із мікрофільмів, а також комп'ютери, які б забезпечували перегляд цифрових копій документів. Відвідувачі читального залу мали б доступ до баз даних і електронних довідників [7].

Брак фінансового забезпечення діяльності архівів тягне за собою, серед іншого, також необхідність скорочення архівного персоналу. Водночас на 16% скоротилася чисельність працюючих в архівах. Не

покращився, на жаль, також фаховий рівень працівників. Безумовно, усе це негативно відбивається як на загальному стані архівних робіт, так і безпосередньо на забезпеченні доступу до архівних документів [4].

Часта зміна законодавства теж негативно впливає на організацію доступу до архівних документів, адже держархіви виявляються невідповідними до зміни правил. Виникають суперечності між інтересом конкретних осіб до конкретних документів та статусом цих документів щодо доступності. Відповідно до вимог законодавства співробітники держархівів не можуть самостійно приймати рішення щодо зниження або скасування грифів секретності матеріальних носіїв інформації [2].

Цю практику необхідно змінювати. Архівісти повинні надати доступ до відкритої частини документи, зробивши його копію і видаливши закриті дані. Кращим є створити електронну копію і видалити з неї інформацію, доступ до якої не дозволений [1].

Отож, можна по-різному оцінювати сучасний стан організації доступу до документів НАФ. Попит на ретроспективну інформацію збільшується з року в рік і це свідчить про потребу вдосконалення способів надання інформації користувачам. Можна сказати, що з різних причин архівна галузь ще не сповна відповідає на ці суспільні потреби. Є необхідність переглянути існуючі сьогодні підходи до цього питання задля усунення проблем організації доступу до документів НАФ України.

Література

1. Захаров, Є. Деякі проблеми доступу до архівних документів/ Є.Захаров// Доступ до архівних документів: законодавство і практика / Харківська правозахисна група. — Харків: Права людини, 2010 р. — 416 с.
2. Новохатський, К. Організація доступу до документів Національного архівного фонду України та використання архівної інформації / К. Новохатський // Архіви України. — 2008. — № 3-4. — С. 75-83.
3. Новохатський К. Гуманітарна місія архівів та реформування архівної справи в Україні/ К. Новохатський // Архіви України. — 2007. — № 1-3. — С. 79-85.
4. Новохатський К. Забезпечення доступу до архівних документів очима архівіста / К. Новохатський // Доступ до архівних документів: законодавство і практика / Харківська правозахисна група. — Харків: Права людини, 2010 р. — 416 с.
5. Петрович, В. Організація доступу до документів національного архівного фонду України: Наукові записки Національного університету

- Острозька академія/ В. Петрович. – Острог: Національний університет Острозька академія, 2012. – Вип.19. – 484 с.
6. Правила роботи архівних установ України / М-во юстиції України, Держ. архів. служба України, Укр. наук.-дослід. ін-т архів. справи та документознавства ; упоряд. : Л. А. Кисельова, Ю. А. Прилепішева, Т. П. Прись, С. В. Сельченкова ; за заг. ред. Н. М. Христової. – К., 2013. – 243 с.
7. Хащина, Х. О. Аналіз сучасного стану організації архівної справи в архівних закладах Харківщини (на прикладі Державного архіву Харківської області) / Х. О. Хащина // Вісник Харківської державної академії культури. - 2012. - Вип. 38. – С. 224-232. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hak_2012_38_28
8. Чиркова, М.Ю. Доступ до архівної інформації як механізм формування суспільної свідомості / М.Ю. Чиркова // Архіви України. — 2011. — № 2-3. — С. 37-45.

Дар'я Чумаченко
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ВИВЧЕННІ ЕЛЕКТРОННОГО ДІЛОВОДСТВА МАЙБУТНІМИ ПЕДАГОГАМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті аналізуються особливості організації самостійної роботи майбутніх педагогів професійного навчання при вивченні електронного діловодства на сучасному етапі. Зокрема, досліджуються форми роботи з упровадженням комп'ютерних технологій.

Ключові слова: діловодство, майбутні педагоги професійного навчання, інноваційна діяльність, дистанційна освіта.

В статье анализируются особенности организации самостоятельной работы будущих педагогов профессионального обучения при изучении электронного делопроизводства на современном этапе. В частности, изучаются формы работы с внедрением компьютерных технологий.

Ключевые слова: делопроизводство, будущие педагоги профессионального обучения, инновационные деятельность, интерактивное обучение.